

חטיבה שנייה
בעלי סמכות אזרחית ודתית
(טז, יח – יח, כב)

כאן נידונים תפקידיהם של נושאי משרות ציבוריים שונים, מארבעה סוגים עיקריים: שופטים (טז, יח – יז, יג), מלכים (יז, יד – כ), כוהנים (יח, א – ח) ונביאים (יח, ט – כב). על הזקנים לא נאמר דבר, אולי משום שסמכותם היתה עניין שבמסורת ולפיכך גם מובנת מאליה; סמכותם אינה תוצאה של מינוי – 'הבדלה' (י, ח), 'נתינה' (טז, יח; יז, טו), 'שימה' (יז, יד – טו), 'בחירה' (יח, ה), או 'הקמה' (יח, טו, יח).

אין מדובר כאן בחוקה. אין כאן הגדרות של תפקידים וחובות אלא הדגשת עקרונות רחבים. מובלטות ההגבלות שמטיל ה' על זכויותיה של כל רשות ורשות. ספר דברים מפזר את הסמכות ואת היוקרה בין בעלי תפקידים שונים ומגביל את כוחם, ובכך מבקש למנוע התפתחותו של מרכז יחיד וחזק של יוקרה ושל עוצמה.

העובדה שהגבלות אלה מובאות לידיעת הציבור היא מתכונותיה החשובות של התורה וייחודיותה. היא מניחה יסודות לפיקוח ולביקורת מטעם הציבור על רשויות השלטון ומונעת מהן השגת סמכות מוחלטת ויוקרה מוגזמת. בידי העם יש כוח להתנגד לשימוש לרעה בסמכות ולמחות נגדו. נביאי ישראל לדורותיהם ניצלו כוח זה כדי לנזוף במלכים, שרים וכוהנים, ואף בעם כולו, על חטאיהם המוסריים והדתיים (גרינברג).

על הסיבות למיקום חטיבה זו במקום זה דווקא, לעיל עמ' 24–25.

מ' גרינברג, "היחס כלפי כוח מדיני בתורה ובנביאים", הסגולה והכוח, חיפה תשמ"ו, עמ' 29–47.